

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ చతుర్థ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ అపాం త్వేమన్థానదయామ్యపాం త్వోద్మన్థానదయామ్యపాం త్వా
భస్మన్థానదయామ్యపాం త్వా జ్యోతిషి సాదయామ్యపాం త్వాఽయనే
సాదయామ్యర్ణవే సదనే సీద సముద్రే సదనే సీద సలిలే సదనే సీదాఽపాంక్షయే
సీదాఽపాగ్ం సధిషి సీదాఽపాం త్వా సదనే సాదయామ్యపాం త్వా సధస్థే
సాదయామ్యపాం త్వా పురీషే సాదయామ్యపాం త్వా యోనౌ సాదయామ్యపాం
త్వా పాథసి సాదయామి గాయత్రీ ఛన్దస్త్రిష్టష్ఠన్దో జగతీ ఛన్దోఽనుష్టష్ఠన్దః
పఙ్క్తిశ్చన్దః॥[౧]

యోనౌ పశ్చాదశ చ॥4.3.1॥

అయం పురో భువస్తస్య ప్రాణో భౌవాయనో వసన్తః ప్రాణాయనో గాయత్రీ
వాసన్తీ గాయత్రియై గాయత్రం గాయత్రాదుపాగ్ంశు రుపాగ్ంశో స్త్రివృత్తివృతో
రథన్తరగ్ం రథన్తరాద్వసిష్ఠ ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా ప్రాణం
గృహ్ణామి ప్రజాభ్యోఽయం దక్షిణా విశ్వకర్మా తస్య మనో వైశ్వకర్మణం గ్రీష్మో
మానసస్త్రిష్టగ్రైష్ఠ త్రిష్టభ ఐడమైడాదన్తర్యామోఽన్తర్యామాత్పశ్చాదశః
పశ్చాదశాద్భృహద్భృహతో భరద్వాజ ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా మనో
[౨] గృహ్ణామి ప్రజాభ్యో ఽయం పశ్చాద్విశ్వవ్యచాస్తస్య చక్షుర్వైశ్వవ్యచసం

వర్షాణి చాక్షుషాణి జగతీ వార్షి జగత్యా ఋక్షమమృక్షమాచ్ఛక్రః
 శుక్రాధస్పదశః సప్తదశాద్వైరూపం వైరూపాద్విశ్వామిత్ర ఋషిః
 ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా చక్షుర్గృహ్ణామి ప్రజాభ్య ఇదముత్తరాధస్పవస్తస్య
 శ్రోత్రగ్ం సావగ్ం శరచ్ఛౌత్ర్యనుష్టుష్పారద్యనుష్టుభః స్వారగ్ స్వారాన్మన్థీ మన్థిన
 ఏకవిగ్ంశ ఏకవిగ్ంశాద్వైరాజం వైరాజాజ్జమదగ్నిర్ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా
 [3] త్వయా శ్రోత్రం గృహ్ణామి ప్రజాభ్య ఇయముపరి మతిస్తస్యై వాజ్మాతీ
 హేమన్తో వాచ్యాయనః పజ్జైర్హైమన్తీ పజ్జైర్హై నిధనవన్నిధనవత ఆగ్రయణ
 ఆగ్రయణాత్త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ంశౌ త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ంశాభ్యాగ్ం శాక్వరరైవతే
 శాక్వరరైవతాభ్యాం విశ్వకర్మర్షిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా వాచం గృహ్ణామి
 ప్రజాభ్యః||[౪]

త్వయా మనోజమదగ్నిర్ ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్రిగ్ంశచ్ఛ||4.3.2||

ప్రాచీ దిశాం వసంత ఋతూనామగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మ ద్రవిణం త్రివృథోఽమః స ఉ
 పశ్చాదశవర్తనిస్త్రివిర్వయః కృతమయానాం పురోవాతో వాతః సానగ
 ఋషిర్దక్షిణా దిశాం గ్రీష్మ ఋతూనామిన్ద్రో దేవతా క్షత్రం ద్రవిణం పశ్చాదశః
 స్తోమః స ఉ సప్తదశవర్తనిర్దిత్యవాడ్వయస్త్రితాఽయానాం దక్షిణాద్వాతో వాతః
 సనాతన ఋషిః ప్రతీచీ దిశాం వర్షా ఋతూనాం విశ్వే దేవా దేవతా విడ్ [౫]
 ద్రవిణగ్ం సప్తదశః స్తోమః స ఉ ఏకవిగ్ంశవర్తనిస్త్రివథో వయో
 ద్వాపరోఽయానాం పశ్చాద్వాతో వాతోఽహభూన ఋషిరుదీచీ దిశాగ్ం

శరదృతూనాం మిత్రావరుణౌ దేవతా పుష్పం ద్రవిణమేకవిగ్ంశః స్తోమః స ఉ
 త్రిణవవర్తనిస్తుర్యవాడ్వయ ఆస్కన్దోయానాముత్తరాద్వాతో వాతః ప్రత్న
 ఋషిరూర్ధ్వా దిశాగ్ం హేమంతశిశిరావృతూనాం బృహస్పతిర్దేవతా వర్షో ద్రవిణం
 త్రిణవః స్తోమః స ఉ త్రయస్త్రిగ్ంశవర్తనిః పష్టవాద్వయోభిభూరయానాం
 విష్వగ్వాతో వాతః సుపర్ణ ఋషిః పితరః పితామహాః పరేవరే తే నః పాన్తు తే
 నోవన్త్వస్మిన్బ్రహ్మన్మస్మిన్ క్షత్రేస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్మస్యాం
 దేవహూత్యామ్||[౬]

విట్పష్టవాద్వయోష్టావిగ్ంశతిశ్చ||4.3.3||

ధృవక్షితిర్మృవయోనిర్మృవాసి ధృవాం యోనిమా సీద సాధ్యా ఉఖ్యస్య కేతుం
 ప్రథమం పురస్తాదశ్వినాధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా|| స్వే దక్షే దక్షపితేహ
 సీద దేవత్రా పృథివీ బృహతీ రరాణా స్వాసస్థా తనువా సం విశస్వ పితేవైధి
 సూనవ ఆ సుశేవాశ్వినాధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా|| కులాయినీ వసుమతీ
 వయోధా రయిం నో వర్ధ బహులగ్ం సువీరమ్||[౭] అపామతిం దుర్మతిం
 బాధమానా రాయస్పోషే యజ్ఞపతిమాభజన్తీ సువర్ధేహి యజమానాయ
 పోషమశ్వినాధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా|| అగ్నేః పురీషమసి దేవయానీ తాం
 త్వా విశ్వే అభి గృణన్తు దేవాః| స్తోమపుష్టా ఘృతవతీహ సీద ప్రజావదస్మే
 ద్రవిణాః యజస్వాశ్వినాధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా|| దివో మూర్ధాసి
 పృథివ్యా నాభిర్విష్టం భనీ దిశామధిపత్నీ భువనానామ్||[౮] ఊర్మిర్మృపో అపామసి

వి॒శ్వక॑ర్మా త॒ ఋ॒షిర॑శ్వినాఽధ్వ॒ర్యూ సా॒దయ॑తామిహ త్వా॒॥ స॒జూర్ఋ॒తుభిః॑
 స॒జూర్వి॒ధాభిః॑ స॒జూర్వ॒సుభిః॑ స॒జూ రు॒ద్ధైః స॒జూరా॑దిత్యైః స॒జూర్విశ్వైర్దే॒వైః
 స॒జూర్దే॒వైః స॒జూర్దే॒వైర్వయానా॑ద్ధైరగ్నయే త్వా పైశ్వా॒నరా॒యాఽశ్వినాఽధ్వ॒ర్యూ
 సా॒దయ॑తామిహ త్వా॒॥ ప్రా॒ణం మే పా॑హ్యపా॒నం మే పా॑హి వ్యా॒నం మే పా॑హి
 చక్షు॑ర్మ ఉ॒ర్వ్యా వి భా॑హి శ్రో॒త్రం మే శ్లో॑కయాఽప॒స్పిన్వాష॑ధీ ర్జి॒న్వ ద్వి॒పాతా॑హి
 చతు॑ష్పాదవ ది॒వో వృ॒ష్టిమే॑రయ॒॥[౯]

సు॒వీరం భు॑వనా॒ముర్వ్యా స॒ప్తద॑శ చ॒॥4.3.4॥

త్ర్య॒వి॒ర్వయ॑స్త్రి॒ష్టుప్స॑న్దో ది॒త్యవా॑డ్వయా వి॒రాట్చ॑న్దః ప॒శ్చావి॒ర్వయో గా॑యత్రీ
 ఛన్ద॑స్త్రి॒వధో॑ వయ ఉ॒ష్ణిహో ఛన్ద॑స్త్రి॒వయాఽను॑ష్టుప్స॑న్దః ప॒ష్ఠవా॑డ్వయా
 బృ॒హతీ ఛన్ద॑ ఉ॒క్షా వయః స॒తోబృ॑హతీ ఛన్ద॑ ఋ॒షభో వయః క॒కుచ్ఛ॑న్దో
 ధే॒నుర్వయా జగ॑తీ ఛన్దో॒నాన్ద॑వాన్వయః ప॒జ్జిశ్చ॑న్దో బ॒సో వయా వి॒వలం ఛన్దో
 వృ॒ష్టిర్వయా విశా॑లం ఛన్దః పు॒రుషో॑ వయస్త॒న్త్రం ఛన్దో వ్యా॒ఘ్రా వయా॑నాధృ॒ష్టం
 ఛన్దః సి॒గ్ంహో వయ॑శ్చద్శ్చన్దో వి॒ష్టం భో వయా॑నాధిపతిశ్చన్దః క్ష॒త్రం వయా
 మయ॑న్దం ఛన్దో వి॒శ్వక॑ర్మా వయః పరమే॒ష్ఠి ఛన్దో మూ॑ర్ధా వయః ప్ర॒జాపతి॑శ్చన్దః॥

[౧౦]

పు॒రుషో॑ వయ॒ష్షడ్విగ్ంశతి॑శ్చ॒॥4.3.5॥

ఇ॒న్ద్రాగ్ని॑ అ॒వ్యథ॑మానామి॒ష్టకాం దృగ్ంహ॑తం యు॒వమ్ పృ॒ష్ఠేన॑ ద్యా॒వాపృ॑థి॒వీ

అ॒న్త॒రి॒క్షం॑ చ॒ వి॒ బా॒ధ॒తామ్॑॥ వి॒శ్వ॑క॒ర్మా త్వా సా॒దయ॑త్వ॒న్తరి॒క్షస్య॑ పు॒ష్టే వ్య॑చ॒స్వతీ॑ం
 ప్ర॒థ॒స్వతీ॑ం భా॒స్వతీ॑గ్ం సూ॒రి॒మతీ॑మా యా ద్యాం భాస్యా
 పు॒థి॒వీమో॒ర్వన్తరి॒క్షమ॑న్తరి॒క్షం య॒చ్ఛాన్తరి॒క్షందృ॑గ్ం హాన్తరి॒క్షం మా
 హి॒గ్ంసీ॒ర్విశ్వ॑స్మై ప్రా॒ణాయా॑పా॒నాయ॑ వ్యా॒నాయో॑దా॒నాయ॑ ప్రతి॒ష్ఠాయై॑
 చరి॒త్రాయ॑ వా॒యుస్తా॒వభి॑ పాతు మహ్యో స్వస్త్యా చ॒ర్దిషా॑ [౧౧] శ॒న్తమే॒న తయా॑
 దే॒వతా॑యాఽఙ్గి॒రస్వద్భు॒వా సీ॒దః రా॒జ్యసి॒ ప్రాచీ॑ ది॒గ్విరా॑డ॒సి దక్షి॑ణా ది॒క్సమ్రా॑డ॒సి
 ప్ర॒తీచీ॑ ది॒క్సరా॑డ॒స్యదీ॒చీ ది॒గధి॑ప॒త్యసి॒ బృహ॑తీ ది॒గాయు॑ర్మే పా॒హి ప్రా॒ణం మే
 పా॒హ్యపా॑నం మే పా॒హి వ్యా॒నం మే పా॒హి చక్షు॑ర్మే పా॒హి శ్రో॑త్రం మే పా॒హి మనో॑
 మే జి॒న్వ వా॑చం మే పి॒న్వాఽత్మా॑నం మే పా॒హి జ్యోతి॑ర్మే య॒చ్ఛ॥[౧౨]

చ॒ర్దిషా॑ పి॒న్వ షట్ప॑||4.3.6||

మా చ॒న్దః ప్ర॒మా చ॒న్దః ప్రతి॒మా చ॒న్దోఽస్త్రీ॑విశ్వ॒న్దః ప॒జ్మిశ్వ॑న్ద ఉ॒ష్ణిహా॑ చ॒న్దో
 బృహ॑తీ చ॒న్దోఽను॒ష్టుష్ఠన్దో॑ వి॒రాట్చ॒న్దో గా॒యత్రీ॑ చ॒న్దస్త్రీ॒ష్టుష్ఠన్దో॑ జగ॒తీ చ॒న్దః
 పు॒థి॒వీ చ॒న్దోఽన్తరి॒క్షం చ॒న్దో ద్యౌశ్వ॑న్దః స॒మాశ్వ॑న్దో నక్ష॒త్రాణి॑ చ॒న్దో మన॑శ్వ॒న్దో
 వా॒క్శ్వ॑న్దః కృ॒షిశ్వ॑న్దో హి॒రణ్యం॑ చ॒న్దో గౌశ్వ॑న్దోఽజా చ॒న్దోఽశ్వశ్వ॑న్దః॥ అగ్ని॒ర్దే॒వతా॑ [౧౩]
 వాతో దే॒వతా॑ సూ॒ర్యో దే॒వతా॑ చ॒న్త్రమా॑ దే॒వతా॑ వస॒వో దే॒వతా॑ రు॒ద్రా
 దే॒వతా॑ఽఽది॒త్యా దే॒వతా॑ వి॒శ్వే దే॒వా దే॒వతా॑ మరు॒తో దే॒వతా॑ బృహ॒స్పతి॑ర్దే॒వతే॑న్ద్రో
 దే॒వతా॑ వరు॒ణో దే॒వతా॑ మూ॒ర్ధాఽసి॑ రా॒డధ్రు॑వాఽసి ధ॒రుణా॑ య॒న్త్యసి॑
 య॒మి॒త్రీషే॑ త్వో॒ర్జే త్వా కృ॒ష్యే త్వా క్షే॒మాయ॑ త్వా య॒న్త్రీ రా॒డధ్రు॑వాసి ధ॒రణీ

ధర్మకసి ధరిత్రాయుషే త్వా వర్చసే త్వోజసే త్వా బలాయ త్వా||౧౪|
 దేవతాకాయుషే త్వా షట్చ||4.3.7||

ఆశుస్త్రివృద్భాంతః పశ్చాదశో వ్యోమ సప్తదశః ప్రతూర్తిరష్టాదశస్తపో
 నవదశోఽభివర్తః సవిగ్ంశో ధరుణ ఏకవిగ్ంశో వర్చో ద్వావిగ్ంశః సం
 భరణస్త్రయోవిగ్ంశో యోనిశ్చతుర్విగ్ంశో గర్భాః పశ్చావిగ్ంశ ఓజస్త్రిణవః
 క్రతురేకత్రిగ్ంశః ప్రతిష్ఠా త్రయస్త్రిగ్ంశో బ్రధ్నస్య విష్టపం చతుస్త్రిగ్ంశో నాకః
 షట్త్రిగ్ంశో వివర్తోఽష్టాచత్వారిగ్ంశో ధర్మశ్చతుష్టోమః||౧౫|
 ఆశుః సప్తత్రిగ్ంశతీ||4.3.8||

అగ్నేర్భాగోఽసి దీక్షాయా ఆధిపత్యం బ్రహ్మ స్పృతం త్రివృథోఽమ ఇన్ద్రస్య
 భాగోఽసి విష్ణోరాధిపత్యం క్షత్రగ్ం స్పృతం పశ్చాదశః స్తోమో నృచక్షసాం భాగోఽసి
 ధాతురాధిపత్యం జనిత్రగ్ం స్పృతగ్ం సప్తదశః స్తోమో మిత్రస్య భాగోఽసి
 వరుణస్యాకాధిపత్యం దివో వృష్టిర్వాతాః స్పృతా ఏకవిగ్ంశః స్తోమోఽదిత్యై
 భాగోఽసి పూష్ణ ఆధిపత్యమోజః స్పృతం త్రిణవః స్తోమో వసూనాం భాగోఽసి [౧౬]
 రుద్రాణామాధిపత్యం చతుష్పాథస్పృతం చతుర్విగ్ంశః స్తోమ ఆదిత్యానాం
 భాగోఽసి మరుతామాధిపత్యం గర్భాః స్పృతాః పశ్చావిగ్ంశః స్తోమో దేవస్య
 సవితృర్భాగోఽసి బృహస్పతేరాధిపత్యగ్ం సమీచీర్దిశః స్పృతాశ్చతుష్టోమః స్తోమో
 యావానాం భాగోఽస్యయావానామాధిపత్యం ప్రజాః స్పృతాశ్చతుశ్చత్వారిగ్ంశః

స్తోమ॑ ఋ॒భూ॒ణాం॑ భా॒గో॒ఽసి॑ విశ్వే॒షాం॑ దే॒వానా॒మాధి॑పత్యం భూ॒తం నిశా॑న్తగ్
 స్పృ॒తం త్ర॑యస్త్రిగ్గం॒శః స్తోమః॑||[౧౭]
 వసూ॑నాం భా॒గో॒సి ప॒త్వచ॑త్వారిగ్గం॒శః||4.3.9||

ఏక॑యాఽస్తు॒వత॑ ప్ర॒జా అధీ॑యన్త ప్ర॒జాప॑తిరధి పతిరా॒సీత్తి॑స్ప॒భిరస్తు॑వత
 బ్ర॒హ్మాఽస్ప॑జ్యత బ్ర॒హ్మణ॑స్ప॒తిరధి॑ పతిరా॒సీత్ప్ర॑చ్ఛ॒భిరస్తు॑వత భూ॒తాన్య॑స్ప॒జ్యన్త
 భూ॒తానాం॑ పతిరధి పతిరా॒సీధ్న్వ॑స్ప॒భిరస్తు॑వత స॒ప్తర్షి॑షయాఽస్ప॒జ్యన్త
 ధా॒తాఽధి॑ పతిరా॒సీన్న॑వభిరస్తు॒వత
 పిత॑రోఽస్ప॒జ్యన్తాఽది॑తిరధి పత్న్యా॒సీదే॑కాదశభిరస్తు॒వతర్త॑వోఽస్ప॒జ్యన్తాఽఽర్త॑వో
 ఽధి॑ పతిరా॒సీత్త్ర॑యోదశభిరస్తు॒వత మా॒సా అస్ప॑జ్యన్త సం॒వధ్స్స॑రోఽధి॑ పతి- [౧౮]
 రా॒సీత్ప్ర॑చ్ఛదశభిరస్తు॒వత క్ష॒త్రమ॑స్ప॒జ్యతేన్ద్రోఽధి॑ పతిరా॒సీధ్న్వ॑ద్దశభిరస్తు॒వత
 పశ॑వోఽస్ప॒జ్యన్త బృ॒హస్ప॑తిరధి పతిరా॒సీన్న॑వదశభిరస్తు॒వత
 శూ॒ద్రా॒ర్యావ॑స్ప॒జ్యేతా॑మహో॒రాత్రే అధి॑ పత్నీ ఆ॒స్త్వామే॑కవిగ్గం॒శత్యా॑ఽస్తు॒వతైక॑శఫాః
 పశ॑వో ఽస్ప॒జ్యన్త వరు॑ణోఽధి పతిరా॒సీత్త్ర॑యోవిగ్గం॒శత్యా॑ఽస్తు॒వత క్షు॒ద్రాః
 పశ॑వోఽస్ప॒జ్యన్త పూ॒షాఽధి॑ పతిరా॒సీత్ప్ర॑చ్ఛవిగ్గం॒శత్యా॑ఽస్తు॒వతార॑ణ్యాః
 పశ॑వోఽస్ప॒జ్యన్త వా॒యుర॑ధి పతిరా॒సీధ్న్వ॑ద్విగ్గం॒శత్యా॑ఽస్తు॒వత ద్యా॑వాపృ॒థివీ॑ వై॒య-
 [౧౯] తాం॑ వస॑వో రు॒ద్రా ఆది॑త్యా అను
 వ్యా॒యన్తే॑షామాధి పత్యమా॒సీన్న॑వవిగ్గం॒శత్యా॑ఽస్తు॒వత వన॑స్పతయోఽస్ప॒జ్యన్త
 సోమో॑ఽధి పతిరా॒సీదే॑కత్రిగ్గం॒శతా॑స్తు॒వత ప్ర॒జా అస్ప॑జ్యన్త యా॒వానాం॑

చా॒యా॒వా॒నాం॑ చా॒క॒ధి॒ ప॒త్య॒మా॒సీ॒త్ర॒య॒స్త్రి॒గ్ంశ॒తా॒క॒స్తు॒వ॒త భూ॒తా॒న్య॒శా॒మ్యన్
 ప్ర॒జా॒ప॒తిః ప॒రమే॒ష్వ॒ధి॒ప॒తి॒రా॒సీత్॑||[౨౦]
 సం॒వ॒ధ్న॒రో॒క॒ధి॒ప॒తి॒ర్వి॒ ప॒శ్చా॒త్రి॒గ్ంశ॒చ॑||4.3.10||

ఇ॒య॒మే॒వ సా॒ యా ప్ర॒థ॒మా వ్యో॒చ్ఛద॒న్త॒రస్యాం॑ చ॒రతి॒ ప్రవి॒ష్టా॑ వ॒ధూర్జ॒జాన॑
 న॒వగ॒జ్జని॒త్రీ త్ర॒య ఏ॒నాం మ॒హి॒మా॒నః స॒చన్తే॑|| ఛ॒న్ద॒స్వతీ॑ ఉ॒షసా॒ పేపి॑శాసే
 స॒మా॒నం యో॒నిమ॒ను స॒ంచ॒రన్తీ॑ సూ॒ర్యప॒త్నీ వి చ॒రతః॑ ప్ర॒జాన॑తీ కే॒తుం కృ॒ణ్వాసే॑
 అ॒జరే॒ భూ॒రిరే॒తసా॑|| ఋ॒తస్య॒ ప॒న్థామ॒ను తి॒స్త్ర ఆ॒గుస్త్ర॒యో ఘ॒ర్మాసో॒ అను॑
 జ్యోతి॒షాక॒గుః|| ప్ర॒జామే॒కా రక్ష॑త్యూర్జ॒మేకా॑ [౨౧] వ్ర॒తమే॒కా రక్ష॑తి
 దే॒వయా॒నామ్|| చ॒తుష్టో॒మా అ॒భవ॑ద్యా తురీ॒యా య॒జ్ఞస్య॒ పక్షా॑వృ॒షయా॑
 భ॒వన్తీ॑ గా॒యత్రీం॑ త్రి॒ష్టభం॒ జగ॑తీమ॒నుష్టభం॒ బృ॒హద॒ర్కం యు॒ష్మానాః॑
 సు॒వరా॒భర॑న్నిదమ్|| ప॒శ్చాభి॑ర్ధా॒తా వి ద॒ధావి॒దం య॒త్తాసా॒గ్
 స్వ॒స్పౌర॑జనయత్ప॒శ్చప॒శ్చ తాసా॑ము యన్తి ప్ర॒యవే॒ణ ప॒శ్చ నానా॑ రూ॒పాణి॑
 క్ర॒తవో॑ వసానాః|| త్రి॒గ్ంశ॒ధ్స్వసా॑ర ఉ॒ష యన్తి॑ ని॒ష్క్ర॒తగ్ం స॒మానం॑ కే॒తుం
 ప్ర॒తిము॒శ్చమా॑నాః||[౨౨] ఋ॒తూగ్ స్త॒న్వతే॑ క॒వయః॑ ప్ర॒జాన॑తీర్మధ్యే ఛ॒న్దసః॑ పరి
 యన్తి॑ భా॒స్వతీః॑|| జ్యోతి॒ష్మతీ॒ ప్రతి॑ ము॒శ్చతే॒ నభో॑ రాత్రీ దే॒వీ సూ॒ర్యస్య॒ వ్రతా॑ని॒ వి
 ప॒శ్యన్తి॑ ప॒శవో॑ జాయమానా నానారూపా మాతురస్యా ఉ॒పస్థే॑|| ఏ॒కాష్ట॑కా తపసా
 తప్యమానా జజాన గర్భం మహిమానమిన్ద్రమ్|| తేన ద॒స్యాన్వ॒యస॑హన్త దే॒వా
 హన్తా॒సురా॑ణామభవచ్ఛచీభిః|| అనానుజామనుజాం మామకర్త సత్యం

వదన్త్యన్విచ్ఛ ఏతత్| భూయాస- [౧౩] మస్య సుమతౌ యథా యూయమన్యా
 వో అన్యామతి మా ప్ర యుక్త|| అభూన్మమ సుమతౌ విశ్వవేదా ఆష్ట
 ప్రతిష్ఠామవిదద్ధి గాథమ్| భూయాసమస్య సుమతౌ యథా యూయమన్యా వో
 అన్యామతి మా ప్ర యుక్త|| పశ్చ ప్యుష్టిరను పశ్చ దోహ గాం
 పశ్చనామ్నీమృతవోఽను పశ్చ| పశ్చ దిశః పశ్చదశేన క్లుప్తాః
 సమానమూర్ధ్నిరభి లోకమేకమ్||[౧౪] ఋతస్య గర్భః ప్రథమా వ్యూషష్వపామేకా
 మహిమానం బిభర్తి| సూర్యస్యైకా చరతి నిష్క్రతేషు ఘర్మస్యైకా సవిత్రైకాం ని
 యచ్ఛతి|| యా ప్రథమా వ్యోచ్ఛథ్వా ధేనురభవద్యమే| సా నః పయస్వతీ
 ధుక్ష్వోత్తరాముత్తరాగ్ం సమామ్|| శుక్రర్షభా నభసా జ్యోతిషాఽగాద్విశ్వరూపా
 శబలీరగ్నికేతుః| సమానమర్థగ్ం స్వపస్యమానా బిభ్రతీ జరామజర ఉష ఆఽగాః||
 ఋతూనాం పత్నీ ప్రథమేయమాఽగాదహ్ం నేత్రీ జనిత్రీ ప్రజానామ్| ఏకా సతీ
 బహుధోషో వ్యుచ్ఛస్యజీర్ణా త్వం జరయసి సర్వమన్యత్||[౧౫]
 ఊర్జమేకా ప్రతిముఖమానా భూయాసమేకం పత్యేకాన్ష విగ్ంశతిశ్శ||4.3.11||

అగ్నే జాతాన్ ప్ర ణుదా నః సపత్నాన్ ప్రత్యజాతాఞ్జాతవేదో నుదస్వ| అస్మే
 దీదిహి సుమనా అహేడన్తవ స్యాగ్ం శర్మన్ త్రివరూథ ఉద్భిత|| సహసా జాతాన్
 ప్ర ణుదా నః సపత్నాన్ ప్రత్యజాతాఞ్జాతవేదో నుదస్వ| అధి నో బ్రూహి
 సుమనస్యమానో వయగ్ం స్యామ ప్ర ణుదా నః సపత్నాన్|| చతుశ్చత్వారిగ్ంశః
 స్తోమో వర్చో ద్రవిణగ్ం షోడశః స్తోమ ఓజో ద్రవిణం పృథివ్యాః పురీషమస్య-

[౧౬] పో॑ నా॒మ| ఏ॒వశ్చ॑న్దో॒ వరి॑వశ్చ॒న్దః శం॒ భూ॑శ్చ॒న్దః పరి॑భూశ్చ॒న్ద ఆ॒చ్ఛచ్ఛ॑న్దో
మన॑శ్చ॒న్దో వ్య॑చ॒శ్చన్దః॒ సిన్ధు॑శ్చ॒న్దః స॒ముద్రం॑ ఛ॒న్దః స॒లిలం॑ ఛ॒న్దః స॒ంయచ్ఛ॑న్దో
వి॒యచ్ఛ॑న్దో బృ॒హచ్ఛ॑న్దో రథ॑న్తరం ఛ॒న్దో ని॒కాయ॑శ్చ॒న్దో వి॒వధ॑శ్చ॒న్దో గి॒రశ్చ॑న్దో
భృ॒జశ్చ॑న్దః స॒ష్టుష్ట॑న్దో॒నుష్టు॑ష్ట॒న్దః కకు॑చ్ఛ॒న్దస్త్రీ॒కకు॑చ్ఛ॒న్దః కా॒వ్యం ఛ॒న్దోఽఙ్గా॒పం
ఛ॒న్దః [౧౭] ప॒దప॑ఙ్గీశ్చ॒న్దోఽక్ష॑రప॒ఙ్గీశ్చ॑న్దో వి॒ష్టార॑ప॒ఙ్గీశ్చ॑న్దః క్షు॒రో
భృ॒జ్వాఙ్శ॑న్దః ప్ర॒చ్ఛచ్ఛ॑న్దః పక్ష॑శ్చ॒న్ద ఏ॒వశ్చ॑న్దో వరి॑వశ్చ॒న్దో వ॒యశ్చ॑న్దో
వ॒యస్కృ॑చ్ఛ॒న్దో వి॒శాలం॑ ఛ॒న్దో వి॒ష్పర్ధా॑శ్చ॒న్దశ్చ॑దిశ్చ॒న్దో దూ॒రోహ॑ణం ఛ॒న్దస్త్ర॑న్త్రం
ఛ॒న్దోఽఙ్గా॒ఙ్గాం ఛ॒న్దః||[౧౮]

అ॒శ్యఙ్గా॒పం ఛ॒న్దస్త్ర॑య॒స్త్రీగ్ంశ॑చ్ఛ||4.3.12||

అ॒గ్నిర్వృ॑త్రాణి జ॒ఙ్ఘన॑ద్వవి॒ణస్య॑ర్వి॒పన్య॑యా॒ సమి॑ద్ధః శు॒క్ర ఆ॒హుతః॑|| త్వగ్ం
సో॒మాఽసి॑ స॒త్పతి॑స్త్వగ్ం రా॒జోత॑ వృ॒త్రహా॑ త్వం భ॒ద్రో అ॒సి క్ర॑తుః|| భ॒ద్రా తే
అ॒గ్నే స్వ॑నీక స॒న్దృఘ్నా॑ర॒స్య స॒తో వి॑ష॒ణస్య॑ చారుః| న య॒త్తే శో॑చిస్త॒మసా॑ వర॒న్త
న ధ్వ॑స్మానస్త॒నువి॑ రేప ఆ ధుః|| భ॒ద్రం తే॑ అ॒గ్నే స॒హసి॑న్ననీకము॒పాక॑ ఆ రో॒చతే
సూ॒ర్యస్య॑||[౧౯] రు॒శద్ద్వ॑శే దద్వ॑శే నక్త॒యా చి॒దరూ॑క్షితం దృ॒శ ఆ రూ॑పే అన్నమ్||
సైనా॑నీకేన సువిదత్రో అ॒స్మి య॒ష్టా దే॒వాగ్ం ఆ॒యజి॑ష్ఠః స్వ॒స్తి| అద॑బ్ధో గో॒పా ఉ॒త
నః ప॑రస్పా అ॒గ్నే ద్యు॑మదు॒త రే॒వద్ది॑దీహి|| స్వ॒స్తి నో ది॒వో అ॒గ్నే పృ॑థి॒వ్యా
వి॒శ్వా॒యుర్ధే॑హి య॒జథా॑య దే॒వ| య॒థ్సీ॒మహి॑ ది॒విజా॑త ప్ర॒శస్తం॑ తద॒స్మాసు
ద్ర॒విణం॑ ధే॒హి చి॒త్రమ్|| య॒థా హో॑త॒ర్మను॑షో [౩౦] దే॒వతా॑ తా య॒జ్ఞేభిః॑ సూ॒నో

సహసో యజాసి॥ ఏ॒వా నో॑ అ॒ద్య స॒మనా॑ స॒మానా॑నుశన్నగ్ను ఉశతో యక్షి దేవాన్॥
 అగ్నిమీ॒డే పు॒రోహి॑తం య॒జ్ఞస్య॑ దే॒వమృ॑త్విజమ్॥ హోతా॑రగ్ం రత్నధాతమమ్॥
 వృ॒షా సోమ॑ ద్యుమాగ్ం అ॒సి వృ॒షా దే॒వ వృ॑షవ్రతః॥ వృ॒షా ధ॑ర్మాణి దధిషే॥
 సా॒ంతప॑నా ఇ॒దగ్ం హ॒విర్మరు॑తస్తజ్జజుష్టన॥ యుష్మాకోతీ రిశాదసః॥ యో నో॑
 మర్తో వసవో దుర్హృ॒ణాయు॑స్తిరః సత్యాని మరుతో [30] జిఘాగ్ంసాత్॥ ద్రుహః
 పాశం ప్రతి స ముచీష్ట తపిష్ఠేన తపసా హ॒న్తనా॑ తమ్॥ సంవత్సరీ॒ణా మ॑రుతః
 స్వర్కా ఉ॒రుక్ష॑యాః సగ॒ణా మా॑నుషేషు॥ తేఽస్మత్పాశాన్ ప్ర ము॒ఞ్చన్త్వగ్ంహ॑సః
 సాంతపనా మదిరా మాదయిష్టవః॥ పిప్రీహి దే॒వాగ్ం ఉ॒శతో య॑విష్ఠ విద్వాగ్ం
 ఋతూగ్ం ర్ఋతుపతే యజేహ॥ యే దై॒వ్యా ఋ॒త్విజ॑స్తిభిరగ్ని త్వగ్ం
 హోతృ॑ణామస్యా॒యజి॑ష్ఠః॥ అగ్నే యదద్య విశో అధ్వరస్య హోతః పావక [31]
 శోచే వేష్ట్యగ్ం హి యజ్వా॥ ఋతా యజాసి మహినా వి యద్భూర్హవ్యా వహ
 యవిష్ఠ యా తే అద్య॥ అగ్నినా రయిమశ్నవత్ప్రోషమేవ దివేదివే॒ యశ॑సం
 వీ॒రవ॑త్తమమ్॥ గయస్సానో అమీవహ వసువిత్పుష్టివర్ధనః॥ సుమిత్రః సోమ నో
 భవ॥ గృహమేధాస ఆ గత మరుతో మాఽప భూతన॥ ప్రము॒ఞ్చన్తో నో॑
 అగ్ంహ॑సః॥ పూర్వీభిర్హి దదాశిమ శరద్భిర్మరుతో వయమ్॥ మహోభి [33]
 శ్చచర్షణీనామ్॥ ప్ర బుధ్నియా ఈరతే వో మహాగ్ంసి ప్ర ణామాని
 ప్రయజ్యవస్తిరధ్వమ్॥ సహస్రియం దమ్యం భాగమేతం గృహమేధీయం మరుతో
 జుషధ్వమ్॥ ఉప యమేతి యువతిః సుదక్షం దోషా వస్తోర్ హవిష్మతీ ఘృతాచీ॥
 ఉప స్వేనమరమతిర్వసూయుః॥ ఇమో అగ్నే వీతతమాని హవ్యాజస్తో వక్షి

దే॒వ॒తా॒తి॒మ॒చ్ఛ॒| ప్ర॒తి న ఈ॒గ్ం సు॒రభీ॑ణి వి॒యన్తు॒| క్రీ॒డం వః శ॒ర్ధో
 మా॒రు॒త॒మ॒న॒ర్వా॒ణగ్ం రథే॑శుభమ్॥[38] కణ్వా అభి ప్ర గాయత॥ అత్యాసో న యే
 మ॒రు॒తః స్వ॒శ్శో యక్ష॑దృశో న శుభ॑యన్త మ॒ర్యాః| తే హ॑ర్మ్యేషాః శిశ॑వో న
 శుభ్రా వ॒థాసో న ప్రక్రీ॑డినః ప॒యోధాః॥ పైషా॑మజ్మేషు విధురే॒వ రేజ॑తే
 భూ॒మి॒ర్యామే॒షు యద్ధ॑ యు॒జ్జతే శుభే॑| తే క్రీ॒డయా॑ ధున॑యా భ్రాజ॑దృష్టయః
 స్వ॒యం మ॒హి॒త్వం ప॒నయన్త॑ ధూ॒తయః॥ ఉప॑హ్వరే॒షు యద॑చిధ్వం య॒యిం
 వ॒య ఇ॒వ మ॒రు॒తః కేన॑ [39] చిత్పథా॑ శ్శోతన్తి కోశా ఉప వో రథే॑ష్యా
 ఘృ॒తము॑క్షతా మధు॒వర్ణ॑మర్చతే॥ అగ్ని॒మగ్ని॒గ్ం హవీ॑మభిః సదా హ॒వన్త
 విశ్వ॑తిమ్॥ హ॒వ్యవా॑హం పు॒రుప్రి॒యమ్॥ తగ్ం హి శ॑శ్వన్త ఈడతే స్రు॒చా దే॒వం
 ఘృ॒తశ్చ॑తా॒ అగ్ని॒గ్ం హ॒వ్యాయ॑ వోధ॑పే॥ ఇన్ద్రా॒గ్ని రోచ॑నా ది॒వః
 శ్శుభ॑ద్వృ॒త్రమి॑న్త్రం వో వి॒శ్వత॑స్పరీన్త్రం నరో॒విశ్వ॑కర్మన్ హ॒విషా॑ వావృ॒ధానో
 వి॒శ్వక॑ర్మన్ హ॒విషా॑ వర్ధ॑నేన॥[3౯]

సూ॒ర్యస్య॑ మనుషో మ॒రు॒తః పా॒వక॑ మహో॒భీ రథే॑ శుభం కేన షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥4.3.13॥

అపా॑ంత్వేమన్నయం పు॒రః ప్రాచీ॑ ధృ॒వక్షి॑తిస్త్ర్య విరిన్ద్రా॒గ్ని మా భన్త॑

ఆశు॑స్త్రి వృదగ్నేర్భాగోఽస్యేకయేయమే॒వ సా యా॑గ్నే జాతా॒నగ్ని॒ర్వృత్రా॑ణి త్రయోదశ॥13॥

అపా॑ం త్వేన్ద్రా॒గ్ని ఇ॒యమే॒వ దే॒వతా॑తా షట్ప్రీ॒గ్ంశత్॥3౯॥

అపా॑ం త్వేర్మ హ॒విషా॑ వర్ధ॑నేన॥

|| హ॒రిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి చతుర్థకాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥